

Hvordan møte det postmoderne mennesket med evangeliet? *

GUNNAR SALOMONSEN

1. Hvem er dette postmoderne mennesket og hvor er det mulig å møte det? En rekke slike spørsmål kan svirre i hodet når man begynner å arbeide med et slikt tema. Og spør man oppgående mennesker om det samme, ender samtalen fort opp i noe annet. Finnes det postmoderne mennesket, eller er det bare en floskel? Er det bare en betegnelse på enkelte mennesker som har noen postmoderne idéer om for eksempel kunst og arkitektur?

Det kan være et påtrengende behov for å sortere litt i stoff som behandler begrepet *postmodernisme*. Med sikte på den oppgaven tittelen beskriver, kreves det at den som skal forkynne kjenner evangeliet så vel som den kontekst han/hun skal forkynne i. Det vil si at man må kjenne litt til begrepet/fenomenet/saken postmodernisme. Det er behov for analyser av begrepet. Ikke så rent lite arbeid er gjort med hensyn til det, både i filosofisk og sosiologisk sammenheng. Fagområdet *kulturanalyse* fanger opp mye av debatten enten det nå gjelder kunst, litteratur eller samfunnsliv i hele sin bredde. Debatten omkring begrepet viser at det slett ikke er enighet om hva postmodernisme er. Også innen teologien arbeides det. Cambrigde-teologen Catherine Pickstock leverte i 1998 en bok som har skapt betydelig oppmerksomhet, der postmodernisme drøftes grundig i relasjon til teologiske problemstillinger. Boken (*After*

Writing - On Liturgical Consummation of Philosophy) er neppe den siste som vil beskjeftige seg med tematikken teologi og postmodernisme.

I vår sammenheng kan vi bare hente ut biter av dette saks-komplekset slik at denne artikkelen selvsagt bare blir en liten del av en vedvarende og nødvendig samtale i kirken: Hvordan nå mennesker i dag med evangeliet til tro på Jesus Kristus - mennesker som man eventuelt kan betegne som postmoderne?

2. Når en stiller det spørsmålet, må en vite hva evangeliet er. En må dernest vite tilstrekkelig om dagens mennesker, deres kultur, deres lengsler, ønsker, tanker, deres livssituasjon og tradisjoner etc. Begge deler er nødvendig. En står kort sagt overfor *kontekstualiseringsoppgaven*. Overalt og til alle tider er kontekstualisering viktig og nødvendig. Det har vært drevet kontekstualisering uten at man har kjent begrepet. Heldigvis har vi i vår tid fått en rekke hjelpemidler innen teologien til denne oppgaven. Tematikken er behandlet på en helt annen måte nå enn for 30-40 år siden. Og godt er det. Det er heller ikke så rart at det med hensyn til kontekstualisering har skjedd en enorm endring de siste 30-40 år. Bl.a. har sosiologi som vitenskap i denne perioden utviklet seg sterkt og blitt en nødvendig hjelpevitenskap i ulike sammenhenger, også for teologien.

I denne artikkelen vil jeg først reflektere litt rundt begrepet postmodernisme/det postmoderne mennesket, og deretter si litt om evangelieforkynnelse i lys av noen av de aspekter man kan se i forbindelse med postmodernismen. Det som nevnes her er dels et resultat av studium av relevant litteratur, dels refleksjoner med bakgrunn i en forkynnersituasjon der vi møter alle typer mennesker ved ulike anledninger.

Når en reiser spørsmålet om å nå det postmoderne mennesket med evangeliet, har det også sin grunn i erkjennelsen av at kirken har vært på vikende front i de siste årtier. Det ser ut som kristen basiskunnskap har minket enormt i folket i siste del av dette århundret. Dette varer ved og forsterkes kanskje i relasjon til postmodernismen. Man kan forresten spørre seg om det postmoderne mennesket er så mye annerledes enn det moderne mennesket, det sekulariserte mennesket som vi har drøftet så mange ganger i teologisk sammenheng. Menneskene er kanskje ikke så mye annerledes, men kultur og samfunnsimpulser som er med og former mennesker, skifter. Og det spennende er om postmodernismen er «venn» eller «fiende». Det må ellers sies at mange av de toneangivende

postmodernister innen filosofi og sosiologi er vel bevandret i det bibelske stoff. Postmodernismen har vel for øvrig bare mening i den vestlige verden der begrepene moderne, sekularisering etc. danner bakgrunn for postmodernismen.

3. Begrepet postmodernisme er ikke uten videre lett å forholde seg til. Det er uenighet om når det dukket opp og virkelig ble tatt i bruk i samfunns- og kulturdebatten. Det er uenighet om det er et epokebegrep, et ideologibegrep eller en samfunnsteori. Man kan observere at det noen kaller *senmodernisme*, blir kalt *postmodernisme* av andre. Det synes å ha blitt moteord i noen grad og benyttes som lanseringsparole, særlig innen kunstverdenen. Det kan til og med hete at «postmodernismen er død, nå hersker post-postmodernismen». I alle tilfelle styres begrepet postmodernisme av modernismebegrepet. Det er derfor på sin plass med en rask skisse av modernismebegrepet.

I idéhistorisk sammenheng kan man si at den moderne tid startet med filosofiens og vitenskapens løsrivelse fra teologi og metafysikk. Det var en lang prosess som tok sin tid, og det hele går tilbake til renessansen. Prosessen nådde sitt klimaks med positivismen. Noen ser ut til å ville bli værende der, mens andre vil videre. For øvrig kan man vel si at historisk-kritisk forskning er et ektefødt barn av denne prosessen.

Den industrielle revolusjon og de politiske omveltninger og idéer som fødte den demokratiske bevegelse i Europa/Amerika, vil av noen bli regnet som begynnelsen på den moderne tid. Et høydepunkt, som stadig ser ut til å bli høyere og høyere, er det 20. århundrets mange eksempler på ny teknologi, globalisering osv. Postmodernismen har sånn sett ikke avløst modernismen slik at man i enhver henseende nå kan se et epokeskifte. Fremdeles lever troen på fremskritt og utvikling slik at man ser for seg tiden da man kan beherske det meste, om ikke alt. Verdens helseorganisasjons (WHO) helsedefinisjon synes fremdeles å angi målet, nemlig det totale fysiske og psykiske velvære. Selv om det i nittiårene har skjedd en påtagelig endring, finner man fremdeles sterkt levende den tro at religion og metafysikk vil overflødiggjøre seg selv.

4. Hva er så det postmoderne? Begrepet skal visstnok være lansert første gang i 1917 mens den første verdenskrig enda herjet. Siden har det blitt brukt, og det har tiltatt i bruk fra 60/70-årene. Hva kjennetegner tenkning og erfaring omkring begrepet og fenome-

net? Den vestlige verdens åndsliv og kulturliv er så mangfoldig og mediaverdenen såpass selektiv at det er umulig for noen å få full oversikt. Men tilbake til 1917 da begrepet første gang skal være brukt. Det var i en bok av Rudolf Pannwitz: *Die Krisis der europäischen Kultur*. Her presenteres en utvannet nietscheanisme der det postmoderne mennesket skal overvinne dekadense og nihilisme. Dette sier Arnfinn Bø Rygh i sin artikkel i boken *Kultur-analyse* fra 1990. I slutten av førtiårene, like etter Den 2. verdenskrig, ble begrepet brukt om arkitektur som brøt med modernismen, nemlig funksjonalismen. I kjølvannet av dette bruddet kom debatten om hvorvidt postmodernismen bare er restaurativ, eller om det er noe helt nytt, eventuelt en lykkelig/ulykkelig blanding av begge deler. Etterhvert i 60/70-årene ble imidlertid postmodernisme et begrep som ble brukt innen alle kulturområder: innen litteratur, der man fikk den såkalte dekonstruksjonalismen som har betydning for bibelbruk og tolkning, innen kunst og kultur i sin helhet, innen politikk og samfunnsteori osv.

Det er med andre ord ikke alle gitt å ha så omfattende kunnskap om filosofi, sosiologi og kulturanalyse at man kan forelese om postmodernitet. Men man kan registrere forhold ved bruken av begrepet og ved den realiteten det gjelder som har relevans for oppgaven: å forkynne evangeliet for det postmoderne mennesket.

a) Det første som bør nevnes er at postmodernismen målbærer skepsis til at rasjonalitet og fornuft kan ordne alt. Aldri har det vært så mye rasjonalitet som i dag, men heller aldri så mye av kriser med hensyn til medmenneskelig fellesskap. Vi ser det i form av vold, umenneskelighet, fremmedgjørelse, teknokrati, økokrise, atomkrise osv. Vi har vel aldri vært så langt fra Eden som nå. Den postmoderne erfaring og slutning er at all kunnskap og selverkjenning er usikker, inklusive alle utsagn som sier nettopp det. Kort sagt: utbredt skepsis til rasjonalitet.

b) Skepsis til empirisk fornuft gjør at det historisk-kritiske monopol i bibelvitenskapene delvis kan avløses, suppleres, settes litt til side, eventuelt prøves mot og leve i samspill med andre former for teologisk hermenevtikk.

c) I sosiologisk sammenheng vil noen si at kjernen i påstanden om at samfunnet beveger seg i postmoderne retning, er forbrukerkulturens endring. At samfunnet er postmoderne ligger implisitt i det faktum at forbruk er det viktigste i dagliglivet. Markedskrefter/markedsdynamikk og massemediareklame leder til konstant leting etter nye moter, nye fasonger, nye skikker, nye varer, nye sensa-

sjoner, nye erfaringer osv. Hovedsaken er at materielle goder blir forbrukt som formidlere av mening/tro mer enn som ting man bare bruker. De verdsettes som tegn på livsstil. Derfor blir livet selv nydefinert som kunst, der den enkelte er kunstner og den enkeltes liv er selve kunsten. Samtidig blir man gjenstand for et maktspill all den tid man ikke selv, men bl.a. massemedia i stor grad styrer impulsene til oss. Men man konstaterer at den postmoderne holdningen er et løst, selektivt og fritt forhold til alle tradisjoner. Man kan snu opp ned på vante tankemønstre slik at skillet mellom popkultur og kunst forsvinner, skillet mellom kunst og dagligliv forsvinner, og skillet mellom finkultur og massekultur forsvinner. Innen musikk finner det sted en blanding av stil og genre i stor skala. Fri bruk av alle tradisjoner innen all kunst tas som en selvfølge. Det finner sted en fremhenting av gammelt, nesten tapt kulturgods så vel som bred eksperimentering av nye ting og blanding av nytt og gammelt på tvers av de fleste gamle skillelinjer. Man kan her nevne folkemusikkens renessanse. Dette er så visst ikke bare en opprørske ungdomskultur.

Vi kan si at postmodernismen i stor grad representerer mangel på helhet, mangel på sammenheng. Man er løst fra det meste. Enhver er sitt eget referansepunkt. Typisk er det at i debatter av alle slag er det argumentativ kraft i utsagnet: «Jeg føler at...»

Dette gir åpning for hva som helst. Det gir åpning for å forkynne evangeliet, men også for alt mulig annet, like til en totalt hjemmesnekret religion eller antireligion. Den postmoderne erkjennelsen er at alt er flyktig, alt er i forandring. Spørsmålet er: peker dette mot tomheten i det store intet, der intet får mer mening enn man gir det selv, eller peker det mot tilværelsens fylde ved Jesus Kristus? Ingen empiri eller rasjonalitet kan besvare det. Postmodernitet er i så henseende ingen ideologi. Her gis rom for mangfoldige svar. Dermed er vi over i det som er oppgavens andre ledd.

5. Men først et lite spørsmål: Det som her er nevnt, hvor mye gjennomsyrrer det den menneskelige virkelighet i Norge? Er mye av dette bare en intellektuell lek for sosiologer? Det postmoderne mennesket finnes selvsagt ikke i rendyrket form. Men noen av de aspekter jeg her har nevnt, kan ha betydning for den kontekstualiseringsoppgaven kirken står overfor i dagens situasjon.

Som kirke lever vi i den tro at Jesus er veien, sannheten og livet. Hvilken mulighet har så evangeliet om Jesus i den postmoderne konteksten? Blir evangeliet meningsløst i dagens virkelighets-

forståelse? Er det noe ved en eventuell postmoderne identitet hos mennesker som gjør mottagelse av evangeliet ekstra vanskelig? Nå bør vi ikke overdrive talen om det postmoderne mennesket som om det skulle være en mutasjon til et neste, for oss ubegripelig utviklingsnivå. Sånn sett finnes ikke det postmoderne mennesket, like lite som det moderne, sekulariserte mennesket uten forbindelse med det foregående, finnes. Kanskje det postmoderne mennesket er langt å foretrekke fremfor det sekulariserte som ikke har lengre perspektiv enn ett sekel.

Men situasjonen er, som kjent, at vi er mennesker som lever i et mangfold. På Jesu tid og på Paulus' tid hersket også et mangfold av idéer i Middelhavsområdet, om enn ikke i samme grad som i dag. 1 Kor 9,20-22 viser at Paulus kjente til problematikken omkring kontekstualisering. Like fullt kom evangeliet som noe radikalt utenfra, som et gjennomgripende brudd med den virkelighetsforståelse som hersket. Jf Apg 17. Derfor er det grunn til å spørre, på tross av alle store forskjeller på vår tid og på Paulus' tid: Er det likevel så stor forskjell på evangeliemottagelse nå og da? Jesus drev ikke - heller ikke Paulus - en virksomhet som dekket folks religiøse behov. På viktige punkter var det en religiøs virksomhet som representerte et avgjørende brudd med all kjent religiøsitet.

Postmodernismen gir åpenhet for ulike sider ved den kristne tro. La oss nevne tre forhold:

a) Det løse og uforpliktende forhold til ideologi og tradisjon gir åpning for Jesus-grepethet. Hvorfor og hvordan kommer vi tilbake til.

b) Tvilen på at rasjonalitet og empirisk forskning langsomt men sikkert leder oss mot lykkeland, åpner for talen om det transcendent på annen måte enn på mange tiår. Også dette vender vi tilbake til.

c) Mangel på respekt for modernitetens enerett til litteraturløstolkning og bibeltolkning åpner for rett og slett å slippe Bibelen løs. Svein Tindbergs fremførelse av Markus-evangeliet er flott i dette perspektivet, selv om det ikke er så lett å tenke seg Romerbrevet på samme måten. Selve tanken på høytlesning fra Bibelen møtes helt annerledes i dag enn for 20-30 år siden. Som et apropos her kan vi nevne litteraturviteren Northrop Frye. Hans arbeid for å fremheve Bibelen som litteratur, også i lys av dens virkningshistorie, fremhever at det er noe med Bibelen som historisk-kritisk forskning ikke kan gi oss.

Det mangler ikke på prekener i dagens situasjon. Det mangler ikke på dogmatikk og på kommentarer for leg og lærd. Det mangler

ikke andakter og andaktsbøker. Men det mangler noe på at Bibelen lever iblant oss som vi skulle ønske. Det kan være risikabelt å slippe Bibelen løs, men det kan også være frigjørende og skapende. Det er risikabelt dersom den såkalte dekonstruksjonalismen, en postmoderne retning innen litteraturvitenskapen, blir enerådende og plukker Bibelen i stykker. For innen dekonstruksjonalismen henter man brokker her og biter der og setter sammen etter nokså tilfeldige prinsipper. Men postmodernismen gir også rom for Bibelens umiddelbare virkning, i tråd med det vi kjenner til om Bibelens virkningshistorie fra dens første tid. Her er poenget at den store fortellingen lever og virker, fortellingen om og med Jesus Kristus som hovedperson og høydepunkt, en fortelling som har virkekraft den dag i dag.

6. Før vi sier noe mer om *hvordan* evangeliet skal forkynnes, vil jeg si noe om *hvor*. Det postmoderne mennesket går vanligvis ikke til høymesse, hører vel heller ikke mye på gudstjenesten i radio, går sannsynligvis svært lite på bedehuset, leser neppe mye i andaktsbøker. Hvor møter man så det postmoderne mennesket? I dagliglivet - selvsagt. Etter 30 års prestetjeneste forstår jeg mer og mer hvor avgrenset betydning ens virksomhet som prest har med hensyn til hva som fører mennesker til bevisst og bekjennende Kristus-tro. Det betyr at vi må tørke støv av en gammel og viktig erkjennelse: Spør man mennesker om hva som var avgjørende for å lede dem til bevisst Kristus-tro, så betydde barndomshjemmet mye, likeledes mormors bønner og forbønner, søndagsskole ol. Men kontakt og samtale med alminnelige, «smittsomme» kristne medmennsker i arbeid og fritid var avgjørende, selv om kontakten/samtalen for noens vedkommende varte i årevis før det ble til bevisst kristentro. Samtale på tomannshånd eller i grupper av ulike slag, der det er tydelig at Jesus betyr noe for mennesker, slik samtale kan ikke overvurderes.

Det betyr at hverdagens vitnesbyrd må på dagsordenen igjen. Apg 4,20 viser oss at Peter og apostlene ikke kunne la være å tale om det de hadde sett og hørt. Jesus-virkeligheten var overveldende. De hadde noe på hjertet, noe livsforvandlende og altavgjørende. I moderne tid taler vi om «teltmakermisjon». Det gjelder primært misjonsland, men prinsippet er avgjørende mer enn noen gang også her i Norge. Kirken er, både på kort og lang sikt, hjelpeløs uten dette vitnesbyrdet. Det var en tid i Norge da ikke-troende oppsøkte den kristne forsamling uten at det var noen spesiell grunn

til det, en grunn man kunne unnskyldes seg med. En eldre kvinne fortalte på Sveio bedehus' 75 års jubileum at første gang hun i sin ungdom så en full mann, var på galleriet i Sveio bedehus. Slikt hendte på mange bedehus. Tidene endres. Kirke og kristenliv oppsøkes ikke på samme måte i dag. Men i dagliglivet møter kristne mennesker enhver utgave av medmennesker, også postmodernister. I dette møte står kirkens fremtid på spill. Men det er også grunn til å føye til at dette hverdagsvitnesbyrdet må være nøye forbundet med det å vitne med sitt liv om at samlingen om ord og sakrament er en glede, en gave og en guddommelig godhetens nødvendighet som vi ikke forsømmer.

I denne sammenhengen er det kanskje nødvendig å si noe om presters forkynnelse, selv om jeg selv sitter i glasshus. Det kan registreres mye flott forkynnelse, mye god lærepreken, mye fin formaning i en varm og god ånd. Men det er ille når en hører folk si at presten egentlig ikke har noe på hjertet. For eksempel: han/hun taler så fint om tilgivelse, men hvorfor høres det ut som om presten aldri har bruk for det selv? Her er faren for subjektiv feilbedømmelse til stede, men noe er galt om det blir en motsetning mellom det å servere den sunne lære, og det å ha noe på hjertet og avlegge vitnesbyrd fra prekestolen gjennom læreforkynnelsen. Dette er heller ingen motsetning til det avgjørende faktum at Helligånden skaper tro når og hvor Gud vil i det mennesket som hører evangeliet (jf *Confessio Augustana* art. V).

7. Så til selve evangelieforkynnelsen. Hvilken aksentuering er viktig og særskilt relevant i dette postmodernistiske perspektivet? Jeg vil her gå litt inn på de to momentene som jeg tidligere nevnte, åpning for Jesus-grepethet og åpning for det transcendent, samt legge til et tredje moment.

a) Skepsis til læresystem er påfallende i postmoderne miljø. Man har langt mer til overs for det personlige og for personligheter. Selvsentrert og opptatt av egen person korresponderer med beundring for personer med originalitet og skaperevne. Her er utfordringen å presentere en annen person, en som det virkelig er grunn til å presentere: personen over alle personer.

Vi er mange som aldri har satt særlig pris på betegnelsen «personlig kristen». Jeg har for min del foretrukket begrepet «bekjennende kristen», dersom det ikke har vært tilstrekkelig å si bare «kristen». Men til forskjell fra det å være en «personlig animist» eller en «personlig muslim» (hva nå det måtte innebære), så ligger det impli-

sitt et rett og viktig poeng i begrepet «personlig kristen». Det å være kristen har et avgjørende personlig moment ved seg. Å være kristen er å forholde seg som person til personen Jesus, ikke å forholde seg til dogmatikk og religiøse systemer.

Postmodernismens skepsis til systemer, teorier og rasjonalitet åpner for det personlige og mysteriøse. Det betyr at evangelieforkynnelsen for det postmoderne mennesket primært er «å fortelle Jesus-fortellingen» - en fortelling som fremdeles er aktuell og har kraft i seg. Har eventyrfortellingene hatt kraft i seg i generasjoner, så har Jesus-fortellingen kraft i seg av helt andre dimensjoner. Og Jesus-fortellingen er ikke fortellingen om en snill mann som gikk omkring i «jødeland» og fortalte hyggelige lignelser. Jesus-fortellingen er fortellingen om han som er evig og himmelsk av opprinnelse; fortellingen om han som har all makt, som er altets herre, skaper, bevarer og fullender; fortellingen om han som ble inkarnert, døde, stod opp igjen og fór opp til himmelen hvorfra han skal komme igjen; fortellingen om han som er forbilde for det sanne, rette og gode liv; fortellingen om han som er nær og opphøyd på samme tid - så nær at han spises og så opphøyd at ingen enda kan komme til ham der han troner ved Faderens høyre hånd; fortellingen om han som det mer enn noen annen er en aura av mystikk rundt fordi det er sider ved ham som sprenger all rasjonalitet; fortellingen om han som kaller til frimodig avgjørelse innfor Guds rike samtidig som han understreker at dersom du gjør det, har han selv, ved Den Hellige Ånd, skapt både troen og viljen som leder deg til Jesus.

Det som tilflyter folk av tanker, idéer og refleksjoner i postmodernismens ånd, gir mer enn før - mer enn i modernismens ånd - frimodighet til utfordrende Kristus-presentasjon. I denne presentasjonen har hans guddomsvesen og karakter kanskje enda sterkere plass enn hans menneskelige side og dens betydning for dagen her og nå.

I dette perspektivet synes postmodernismen snarere å fremstå som «venn» enn som «fiende». Den er ingen forløper for kristentro og evangelieforkynnelse slik døperen var forløper for Jesus. Men den er med på å gi større rom for en helhetlig Jesus-presentasjon enn det modernisme- og sekulariseringsspøkelset vi har slåss mot i dette århundret. Hvilke idéer som på lang sikt skal fylle det åpne rommet postmodernismen skaper, det vil bare fremtiden vise. Det er sagt at sekulariseringsbølgen klarte å ta livet av alle guder, bortsett fra én. Det må den kristne kirke være takknemlig for. Men modernismen ville nok fullført prosjektet, om det var mulig, og tatt livet

av den siste også. Postmodernismen er ikke en fullbyrdelse av det. Kanskje man heller kan si at postmodernismen i en eller annen forstand stanser dette prosjektet og gir rom for ny frimodighet og glad Kristus-forkynnelse. Derfor er det god grunn til å oppmuntre hverandre: Vi har ikke motløshetens ånd, men kraft og kjærlighet og sindighets ånd (jf 2 Tim 1,7).

b) Hva så med håpsdimensjonen, det transcendent? Tvilen på at rasjonalitet og empirisk forskning evner å bringe oss til lykkeland, er tydelige trekk ved postmodernismen. I denne postmodernismens uttalte tvil ligger muligheten for den kristne håpsforkynnelse. Det kan nok argumenteres for at håpsdimensjonen, etter at 68-generasjonen ble toneangivende, i noen grad har veket plassen for kristentroens dennesidige betydning og er blitt for svak i dagens kirke. Noen forkynnere registrerer hos seg selv at de - kanskje påfallende ofte - stiller spørsmålet om pretekstens relevans for dagen i dag. Dette er både nødvendig, rett og i pakt med all homiletisk veiledning. Men håpsdimensjonen hører ikke bare hjemme i gravferd. Den hører med i all kristen forkynnelse. Det er en realitet at Jesus skal komme igjen. Hver søndag bekjenner vi troen på det og lovpriser ham for det. Det bør også avspeiles i tilstrekkelig grad i vår forkynnelse og vårt vitnesbyrd. All kristen forkynnelse skal ikke begynne med skapelsen, ende i eskatologien og inneholde hele dogmatikken. Men håpet er ikke dogmatikk, det er en person. Gjenkomsten er ikke dogmatikk, det er oppfyllelsen av hele kirkens forventning om å møte en person - Jesus. Dette er kraften og gleden i kristentroen som ikke fungerer bare på sotteseng. Håpet fungerer i dagliglivet der vi opplever Guds velsignelse i rikelig grad gjennom alt timelig - fra det rikeste menneskelige fellesskap til alle typer materielle goder.

Som apropos til disse to punktene er det grunn til å kommentere problematikken omkring evangeliets kulturelle og kunstneriske innpakning. Tidligere har vi nevnt postmodernismens mangel på respekt for at noen kunst- og kulturformer skal ha status fremfor andre. Full frihet til å blande og eksperimentere kjennetegner den postmoderne holdningen. Det skal bli spennende å følge de neste par tiår og se hvilken betydning denne holdningen har for gudstjenesteliv og kirkeliv med alle sine ytringsformer. I all eksperimenterings- og blandingsiveren vil det vise seg hva som har slitestyrke over tid, og hva som dermed kan nedfelle seg i kirkens arbeid med kunst- og kulturformer som er tjenlige for evangelie-forkynnelsen. Men at kirken er åpen her, kan være

avgjørende for å nå nye generasjoner med evangeliet.

c) Som et tredje og siste moment er det verd å omtale den konsekvente individualiseringen vi ser tendenser til innen postmodernismen. Den er tydelig på det vis at menneskets verdi står og faller med det man makter å skape for seg selv og ved seg selv. Min verdi står og faller med i hvilken grad jeg lykkes. Selvsentrettheten er påfallende. Om det ett eller annet sted skulle ligge en forståelse i bunnen om at mennesket har verdi rett og slett fordi det er menneske, så preger ikke det den postmoderne hverdag. Her gjelder en beinhard, uskreven lov om at din verdi ligger i det du utretter, i om du lykkes. Hvor mange tapere en slik virkelighet skaper, det vet ingen. Men det er neppe få. Inn i denne virkeligheten ligger veien åpen for å forkynde at menneskets verdi bestemmes av en annen og ligger i noe annet enn det vi får til. Det er et frigjørende budskap som samtidig henter mennesker inn i et fellesskap der mennesker får være på samme nivå, alle forskjeller til tross.

Det postmoderne mennesket finnes ikke i ren utgave. Men postmodernismen finnes og er en kulturfaktor vi ikke helt ser rekkevidden av. Den gir det kristne budskap muligheter som modernismen ikke gav. Dette bør den kristne kirke vite og ikke skamme seg som aktør på livssynsmarkedet. Det har den ingen grunn til.

* Artikkelen er et bearbejdet foredrag holdt ved Misjonshøgskolen våren 1999.

Gunnar Salomonsen, f. 30.08.44, cand. theol. 1968, praktisk-teologisk eksamen 1969. Medlem av landsstyret i Det Norske Misjonsselskap 1975 - 1984, derav formann 1977 - 1984. Formann for Misjonshøgskolens styre 1985 - 1990. Geistlig medlem av Bjørgvin bispedømmeråd 1985 - 1991. Medlem av landsstyret for Kirkens familievernkontor fra 1999. Prost i Karmsund prosti fra 1991.

Aktuell litteratur

Ernst Baasland: *Ordet fanger*. Universitetsforlaget, Oslo 1991.

Ernst Baasland: *Kristendom på norsk*. Luther Forlag, Oslo 1995.

Trude Deichmann-Sørensen (red): *Kulturanalyse*. Gyldendal, Oslo 1990.

- Mike Featherstone: *Consumer Culture and Postmodernism*. Sage Publications, London/New York 1994.
- Jan Olav Henriksen (red): *Tegn, Tekst og Tolk*. Universitetsforlaget, Oslo 1994.
- Charles H. Kraft: *Christianity in Culture*. Orbis Books, New York 1981.
- Roger Lundin: *The Culture of Interpretation - Faith and the Postmodern World*. W.B. Eerdmans, Grand Rapids 1993.
- David O. Moberg: *The Church as a Social Institution*. Baker Book House, Grand Rapids 1991.
- Catherine Pickstock: *After Writing - On Liturgical Consummation of Philosophy*. Cambridge 1998.

How to relate the Gospel to a postmodern human being?

Postmodernism has to be understood on the background of modernism. The concept of postmodernism can be traced back to 1917, but as a phenomenon it has mostly made its impact since 1950. Postmodernism represents scepticism towards rationality and science. Society today has to face more problems than ever before. Neither rationality nor science seem to be able to solve them. Thus scepticism opens the human mind to transcendental reality. Postmodernism represents scepticism towards the monopoly of modernism in science of literature and in biblical interpretation, and opens up for a more comprehensive use of the Bible. Postmodernism represents scepticism towards systems of ideology. It is far more preoccupied with personalities. This gives the proclamation of Jesus as a person, as God and man, a new possibility. The proclamation of the gospel faces conditions today which seem to be better than those modernism could offer.